

ВПЛИВ ВІЙНИ НА БЕЗГОТІВКОВІ ОПЕРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

Протягом останніх десятиліть Україна та українці стикаються зі складними викликами та перешкодами на своєму шляху до розвитку та процвітання. Однією з найбільш серйозних перешкод до процвітання є війна, яка почалася в 2014 році з анексії Криму та подальшої ескалації на сході України. Новий виток цієї війни почався 24 лютого 2022 році, коли відбулося повномасштабне вторгнення в Україну. Це вторгнення вплинуло на всі аспекти життя українців, в тому числі і на господарський сектор України, включаючи безготівкові операції громадян. У цій статті ми розглянемо вплив війни на безготівкові операції українців та спробуємо зрозуміти, яким чином повномасштабна війна змінила фінансову поведінку населення.

Все що відбувається навколо нас так чи інакше впливає на наші фінансові звички. Одні з них впливають негативно: розвал СРСР, різноманітні фінансові піраміди, політична нестабільність, корупція, непрозорість, фінансові кризи, як національні, так і світові – все це негативно впливає на фінансові звички українців. В той же час технологічна грамотність населення, розвиток інноваційних сервісів, які використовують українці, розвиток безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток в Україні, та навіть протиепідемічні заходи, які виникли через епідемію КОВІД-19, позитивно впливають на фінансові звички українців. Раніше люди, які отримували заробітну плату на платіжні картки, часто знімали всю готівку в банкоматах після отримання грошей, але з часом все більше людей віддають перевагу безготівковим розрахункам. До початку повномасштабної війни безготівкові операції переважали як за обсягом так і за кількістю. Переломним можна вважати 2019 рік, коли вперше обсяг безготівкових операцій складає більшість (50+%) від усіх операцій з картками, для прикладу в 2014 році цей показник становив лише близько 25%. "Так, згідно з даними Національного банку України за 2019 рік незважаючи, що 82,4% всіх операцій із платіжними картками були безготівковими, обсяг безготівкових операцій становив 1 798,3 млрд. грн., що є 50,3% від усіх операцій із картками. Якщо взяти підсумки 2018 року, то обсяг безготівкових операцій був 45%." [1]. В 2020 році безготівкові операції становили вже 55,8% від всіх карткових безготівкових операцій. В 2021 році безготівкові операції становили вже 63,3 %. Отже, можна прийти до висновку, що безготівкові операції з використанням платіжних карток мали позитивну динаміку до початку повномасштабної війни.

Повномасштабна війна внесла нові виклики до української фінансової системи. Воєнні дії на території України, ракетний терор цивільної інфраструктури, обмеження електропостачання негативно впливали на українську фінансову систему, та на можливість без перебоїв забезпечувати свої потреби в розрахунках як в Україні, так і за кордоном. Окупація окремих територій призвела до зменшення кількісної характеристики платіжної інфраструктури порівняно з періодом до повномасштабної війни, що також негативно впливає на безготівкові розрахунки людей, так, як на тимчасово окупованих територіях неможливо обслуговувати дані розрахунки.

Проаналізуємо дані, отримані від Національного Банку України щодо операцій, здійснених із використанням платіжних карток:

1. За 3 квартал 2022 року (в порівнянні з травнем-груднем 2021 року) – щоб порівняти стан операцій, із використанням платіжних карток до початку ракетного терору енергетичної інфраструктури та обмеження в електропостачанні;

2. За травень-грудень 2022 року (порівнюючи з травнем-груднем 2021 року) – щоб дізнатися наскільки війна вплинули на операції із використанням платіжних карток,;

3. За 1 та 2 квартал 2023 року – щоб дізнатися вплив ракетних ударів по енергетичній інфраструктурі та обмеження в електропостачанні на поведінку людей при використанні платіжних карток.

1. Згідно даних Національного Банку України за 3 квартал 2022 року було виконано 2 152 400 000 операцій при використанні платіжних карток, які емітовані українськими банками на загальну суму в 1886,8 млрд. грн. Всього було здійснено 154,4 млн. операцій з отримання готівки на суму 601,9 млрд. грн. Порівнюючи з тим же періодом 2021 року кількість операцій зменшилася на 23%, а сума готівки збільшилася на 15 %. Одночасно можна відмітити, що кількість безготівкових операцій збільшилася на 8 %, а сума – на 60 %.

2. Згідно даних Національного Банку України за травень – грудень 2022 року було виконано 5 599 200 000 операцій при використанні платіжних карток, які емітовані українськими банками на загальну суму в 5 058,2 млрд. грн. Порівнюючи з довоєнним 2021 роком кількість операцій збільшилася на 1,4%, а за сумою збільшилася на 40,5%. Всього було здійснено 5 194 400 000 безготівкових операцій на суму 3 443,9 млрд. грн. Порівнюючи з тим же періодом 2021 року кількість збільшилася на 4%, а сума на 57%. Одночасно можна відмітити що незважаючи на те, що кількість операцій з отримання готівки з використанням платіжних карток зменшилася на 24%, сума цих операцій зросла на 15%.

3. Аналізуючи дані за 2 квартал в порівнянні з 1 кварталом 2023 року можна дізнатися вплив в динаміці ракетних ударів по енергетичній інфраструктурі. В 2 кварталі було виконано 1842,9 млн. операцій на загальну суму в 1334,9 млрд. грн. Тенденція негативна – всі показники, окрім кількості операцій по отриманню готівки (яка збільшилася на 4 %), продовжують зменшуватися. Так, кількість безготівкових операцій зменшилася на 14,1%, а сума на 35,2%.

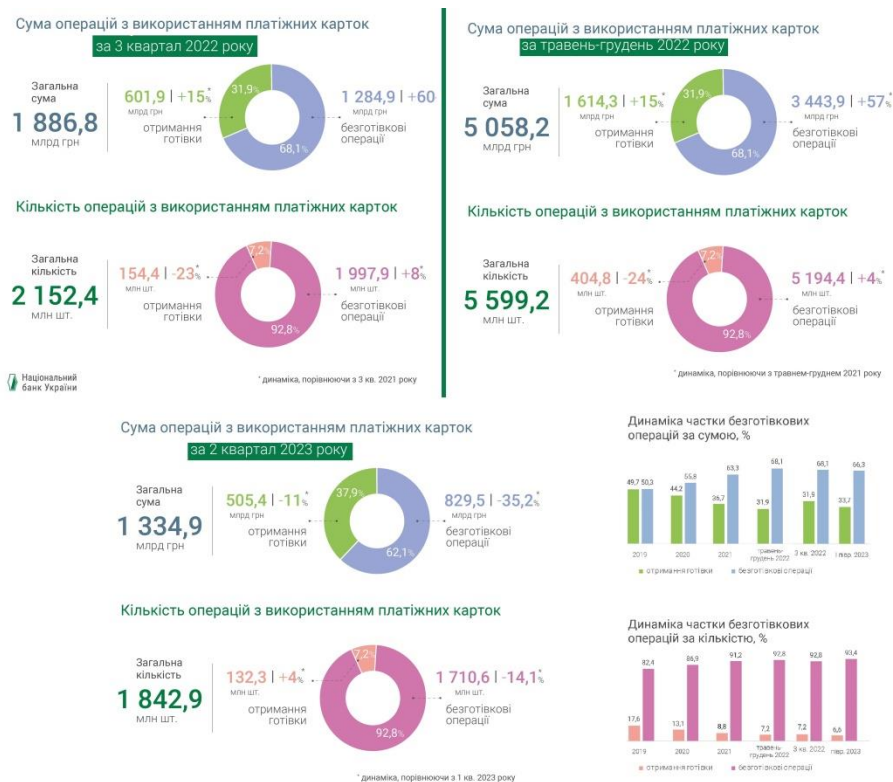

Рис. 1. Операції здійснені із використанням платіжних карток

Враховуючи все вище написане можна дійти певних висновків. Перш, за все можна зазначити, що завдяки діях учасників фінансового ринку платіжна інфраструктура України вистояла на початку вторгнення РФ. Слід відмітити, що незначна кількість людей не повірила в нашу систему та вирішила зберігати гроші в готівковій формі, це можна відмітити в тому, що незважаючи на зменшення кількості операцій, збільшилася сума отриманої готівки, однак враховуючи, що сума та кількість безготівкових операцій виросла, можна дійти висновку про високий рівень довіри українців до нашої системи, навіть під час військовий дій, а безготівкові операції незважаючи на війну мали позитивну динаміку. Однак довга тривалість війни та початок ракетних обстрілів по енергетичній інфраструктурі змінили ситуацію щодо операцій здійснених із використанням платіжних карток. Відсутність світла, та як наслідок неможливість роботи систем для безготівкової оплати призвели до того, що люди почали знімати готівку з карток. Отже можна дійти висновку, що війна, а особливо ракетні удари, негативно впливають на безготівкові операції українців.

Список використаної літератури:

1. Розвиток безготівкових розрахунків позитивно впливає на фінансові звички українців [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkiv-pozitivno-vplivaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiiv>
2. Операції здійснені із використанням платіжних карток за 3 квартал 2022 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-zdiysneni-iz-vikoristanniam-platijnih-kartok-9-misyatsiv-2022-roku>
3. Операції здійснені із використанням платіжних карток за травень-грудень 2022 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-z-vikoristanniam-platijnih-kartok-v-ukrayini-ta-za-kordonom-za-traven-gruden-2022-roku>

Операції здійснені із використанням платіжних карток за 2 квартал 2023 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/PS_cashless_operation_abroad_graf_2023-Q2.jpg?v=4